

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента кафедри фундаментальної підготовки Приватного закладу вищої освіти «ІТ СТЕП Університет» Палецької-Юкало Антоніни Володимирівни на дисертаційне дослідження **ШАНДРИ НАТАЛІЇ АНДРІЇВНИ** «Формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах магістратури», що подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання: германські мови.

Проблематика дисертаційного дослідження є, безумовно, актуальною, оскільки у контексті змін та глобалізаційних економічних процесів, що відбуваються у світовій спільноті, сучасний ринок праці висуває нові вимоги до ІТ-фахівців. Специфіка роботи у сфері інформаційних технологій передбачає зростання обсягів офіційного, напівофіційного та неофіційного писемного спілкування як одного із домінантних способів комунікації. Саме тому актуальним є пошук шляхів успішного формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців, які здатні були б здійснювати ефективну міжкультурну комунікацію та на належному рівні виконувати професійні обов'язки.

Своєчасність теми дисертації «Формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах магістратури» підкреслюється її безпосереднім зв'язком із науково-дослідною темою кафедри практики англійської мови та методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів у контексті європейських вимог» (номер держреєстрації 0118U003128). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 1 від 30.08.2016 р.).

Дисертаційне дослідження Шандри Наталії Андріївни складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і 5 додатків.

Структура дисертації, обсягом основного тексту у 175 сторінок, зумовлена метою дослідження та поставленими у ньому завданнями. Дисертанткою запропонована методика формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах магістратури, розробці якої передувало вивчення та дослідження психологічних та методичних передумов навчання лексичного аспекту професійно орієнтованого письма майбутніх ІТ-фахівців.

Науковий доробок Наталії Андріївни відзначається новизною та глибиною аналізу проблеми. Зокрема, автором вперше розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено методику формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців; визначено етапи формування означеної компетентності; розроблено підсистему вправ для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, що включає групи вправ на ознайомлення з навчальним матеріалом, на реципіювання та репродукування навчального матеріалу, на продукування власних писемних продуктів; теоретично обґрунтовано і сконструйовано лінгводидактичну модель формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, складниками якої є цільово-методологічний, організаційно-змістовий і результативний компоненти.

На підставі аналізу наукової літератури авторка пропонує стратегії (когнітивні, мнемічні, контрастивний аналіз, запам'ятовування лексичних одиниць, групування за тематикою, алфавітом, словотвірними елементами), які доцільно використовувати у навчальному процесі з метою оволодіння лексикою іноземної мови. Також здійснено аналіз домінуючих ситуацій професійно орієнтованого спілкування майбутніх ІТ-фахівців, мовленнєвих моделей і функціональних фраз, притаманних домінуючим жанрам професійно орієнтованого писемного спілкування ІТ-фахівців.

Досліджуючи теоретико-методологічне підґрунтя процесу формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, дослідниця докладно характеризує та інтегрує сучасні підходи: компетентнісний, комунікативно-когнітивний, комунікативно-діяльнісний, соціокогнітивний, особистісно орієнтований та інтегрований; визначає загальнодидактичні й методичні принципи: активності, міцності, опори на лексичні правила, варіативності, а також виділяє специфічні для предмета дослідження принципи: ефективного письма та занурення у комунікативні ситуації професійно орієнтованого писемного спілкування.

З метою розробки науково-обґрунтованої методики формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців дисертантка досліджує структуру зазначеної компетентності, основними компонентами якої є: лексичні знання, лексичні навички (рецептивні та репродуктивні), лексична усвідомленість, декларативні і процедурні знання письма, навички письма, вміння у письмі, компенсаторні вміння. Здійснений огляд досліджень уможливив обґрунтування критеріїв відбору навчального матеріалу (лексичних одиниць та текстів), який забезпечує формування бази лексичних знань і знань письма. З урахуванням сутності, структури, мети, підходів та принципів формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців визначено етапи і розроблено підсистему вправ для формування зазначеної компетентності.

Відбір лексичних одиниць та укладання словника-мінімуму здійснювалися з урахуванням професійних потреб студентів, функцій навчального матеріалу та критеріїв відбору лексики для навчання англійської мови за професійним спрямуванням: семантичної цінності, стилістичної відповідності визначеним домінувальним жанрам, сполучуваності, частотності уживаності. Критерії автентичності, структурної та стилістичної еталонності, відповідності домінувальним комунікативним ситуаціям професійно орієнтованого писемного спілкування ІТ-фахівців, відповідності жанрам, авторитетності джерел відбору були покладені в основу відбору текстів, обсяг і

складність яких визначається залежно від рівня сформованості англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців.

Основні теоретичні положення, викладені та обґрунтовані в дослідженні, реалізовано в авторській методиці, яка передбачає укладання підсистеми вправ для формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, що розглядаємо значним науковим здобутком дисертантки.

До підсистеми вправ, яка відповідає визначеним етапам формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, включено шість груп вправ (група вправ на ознайомлення з лексичним матеріалом, група вправ на ознайомлення з структурою і стилістичними особливостями текстів основних жанрів професійно орієнтованого писемного спілкування ІТ-фахівців, група вправ на засвоєння лексичного матеріалу й формування лексичної усвідомленості, група вправ на формування навичок професійно орієнтованого писемного спілкування у сфері ІТ, група вправ на розвиток лексичних навичок коректного вживання лексичних одиниць у текстах різних жанрів та розвиток лексичної усвідомленості, група вправ на розвиток умінь продукування студентами власних текстів певного жанру професійно орієнтованого писемного спілкування ІТ-фахівців). Дисертантка чітко визначає типи вправ, що входять у розроблену підсистему: рецептивні, репродуктивні умовно-комунікативні, продуктивні умовно-комунікативні, продуктивні комунікативні. Запропонована підсистема вправ представлена унаочненням (рис. 2.1, с.115) та ілюструється в тексті дисертації численними прикладами.

Особливої уваги заслуговує створена лінгводидактична модель, компонентами якої є цільово-методологічний, організаційно-змістовий і результативний, яка унаочнена на рис.2.2., с.130. Беззаперечним надбанням Н. А. Шандри є ретельне обґрунтування алгоритму колективної підготовки писемного продукту у підрозділі 2.3. Запропонований дисертанткою у контексті

реалізації методики формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців алгоритм колективної підготовки передбачає поєднання різних форм організації навчання, методів навчання, відповідних прийомів і технік, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, різних рівнів автономії здобувача вищої освіти та способів управління викладачем навчальною діяльністю студента.

Ефективність методики формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців була підтверджена дослідницею під час методичного експерименту, який було проведено впродовж 2017/2018 н. р. на базі кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка. Учасниками експерименту були 96 студентів першого курсу магістратури факультету прикладної математики та інформатики та 6 викладачів кафедри іноземних мов для природничих факультетів.

Наталія Андріївна ретельно описує зміст експериментального навчання та його перебіг, а також пропонує дескриптори сформованості англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, представлені системою критерії знань, умінь і навичок, які є компонентами зазначеної компетентності. Експериментальні дані, достовірність і об'єктивність яких були перевірені за допомогою методів математичної статистики, наочно проілюстровані численними таблицями на сторінках 164-175.

На основі отриманих результатів укладено методичні рекомендації щодо організації навчання з методики формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців.

Варто відзначити чіткість і ґрунтовність, з якими вирішуються поставлені завдання, термінологічну коректність, глибину аналізу наукової літератури вітчизняних та іноземних авторів.

Безсумнівною є наукова цінність і практична значущість розробленої дисертанткою цілісної методики формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, яка була впроваджена у навчальний процес Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 5412-Н від 28.12.2018), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1633-33/03 від 17.12.2018), Національного університету «Львівська Політехніка» (довідка № 67-01-2185 від 20.12.2018), Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт № 5-124 від 17.12.2018).

Список використаних джерел налічує 207 найменувань, із них 55 – англійською мовою. На основі аналізу джерельної бази можна зробити висновок, що вона повністю відповідає наряду дослідження.

Значущість і ґрунтовність виконаної дисертанткою роботи безперечні, але вважаємо за необхідне висловити низку зауважень та побажань:

1. У підрозділі 1.1. дисертантка характеризує лексичний шар англомовного професійно орієнтованого спілкування ІТ-фахівців, компонентами якого визначає ділову і вузькоспеціалізовану термінологічну лексику, технічну лексику, аббревіатури ІТ сфери та професійні ідіоми. На с. 87 Наталія Андріївна описує особливості офіційного, напівофіційного та неофіційного англомовного професійно орієнтованого писемного спілкування, яке часто реалізується у формі електронної переписки і в загальних рисах відображає правила епістолярного стилю або характеризується ознаками, притаманними усному мовленню. На нашу думку, авторці доцільно було б включити до зазначеного списку комп'ютерний сленг, який є не лише засобом самовираження учасників комунікації, як зазначено на с. 52, а також є механізмом маркування приналежності мовця до ІТ спільноти та однією з передумов формування мовної культури в окресленій сфері відповідно до комунікативного наміру адресата.

2. Дисертантка приділяє значну увагу визначенню компонентів англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному

спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців (лексичні знання, лексичні навички, лексична усвідомленість, знання письма: декларативні і процедурні, навички письма, вміння у письмі та компенсаторні вміння). Ми підтримуємо погляди дисертантки, однак вважаємо, що варто було б схематично відобразити структуру лексичної компетентності в професійно орієнтованому писемному спілкуванні, що унаочнило б взаємозв'язки між її компонентами та сприяло б цілісному розумінню її формування.

3. Характеризуючи принципи формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, не уточненим залишається принцип опори на лексичні правила. Доречно було б конкретизувати лексичні правила, які лягли в основу зазначеного принципу та є передумовою формування лексичних знань, умінь та навичок.

4. На основі аналізу змісту підручників і посібників, навчальних і робочих програм підготовки магістрів з інформаційних технологій дисертанткою було визначено перелік тем та проблем (підрозділ 2.1), які визначені компонентами предметного аспекту змісту формування досліджуваної компетентності. Робота над проектами в ІТ компаніях передбачає розподіл і виконання завдань, обговорення та узгодження умов із замовниками, клієнтами і керівниками, вчасну реалізацію продукту, підбиття підсумків, оцінку та звіт. Окрім того, командна робота над проектом передбачає залучення ІТ-фахівців різних національностей. Вважаємо, що листування на предмет вирішення конфліктних ситуацій, які можуть виникати в силу недостатнього рівня сформованості лінгвосоціокультурної компетентності або ж через інші особистісні та технічні фактори, не можна залишати поза увагою.

Втім, перелічені зауваження не стосуються основного змісту роботи і жодним чином не ставлять під сумнів вірогідність та обґрунтованість висновків дисертантки. Проведений аналіз роботи дає підстави стверджувати, що дисертація Шандри Наталії Андріївни – це глибоке дослідження, яке вирішує актуальну науково-методичну проблему на професійному рівні.

Наукові досягнення достатньо повно відображено в 5 одноосібних статтях у вітчизняних наукових фахових виданнях, 2 статтях у закордонних збірниках наукових праць, 7 тезах доповідей на конференціях, а також в 1 навчально-методичному посібнику (у співавторстві).

Дисертація Шандри Наталії Андріївни є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке має безперечну теоретичну та практичну цінність для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

З огляду на викладене вище вважаємо, що дисертація Шандри Наталії Андріївни «Формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах магістратури» відповідає чинним вимогам пп. 9,11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженому постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р., що висувуються до кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання (германські мови).

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фундаментальної підготовки
Приватного закладу вищої освіти
«ІТ СТЕП Університет»

А. В. Палецька-Юкало

Проректор з науково-педагогічної роботи
Приватного закладу вищої освіти
«ІТ СТЕП Університет»

Т.Є. Рак

